

Büyükçam, Serap Faiz - Eyüboğlu, Hande, "Kırda Sıra Dışı Bir Yapı: Baksı Müzesi", *Karadeniz Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 10/21, ss.95-104.
DOI: 10.31765/karen.1373276

Bu makale etik kurul izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektirmemektedir.

This article doesn't require ethical committee permission and/or legal/special permission.

* Araştırma Makalesi / *Research Article*

** Doç. Dr.,

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Samsun/TÜRKİYE

✉ serap.faizbuyukcam@omu.edu.tr

ORCID : 0000-0003-4263-1671

*** Arş. Gör.,

Samsun Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Bölümü, Samsun/TÜRKİYE

✉ hande.eyuboglu@samsun.edu.tr

ORCID : 0000-0003-0504-2886

Anahtar Kelimeler: Sıra dışı, Müze, Baksı, Bayburt

Keywords: Extraordinary, Museum, Baksı, Bayburt

Geliş Tarihi / Received Date: 09.10.2023

Kabul Tarihi / Accepted Date: 03.05.2024

KIRDA SIRA DIŞI BİR YAPI: BAKSI MÜZESİ*

Serap Faiz BÜYÜKÇAM** - Hande EYÜBOĞLU***

Öz: Mimarlıkta bir temsiliyet örneği olarak kaleme alınan bu yazı Baksı Müzesi'nin yerel mimari doku ve işlev pratiklerine dair bir okumadır. Yerleşme ve toplum gelişimi, konuma göre bir takım yerel etkenlerle şekillenir. Yerel olma durumu, bir yerleşmenin oluşum süreci, üretim biçim ve ilişkileri ile coğrafyanın imkanları gibi birçok özgün parametre ile şekillenmektedir. Baksı Müzesi yer aldığı fiziki bağlamdan hareketle tanıdık öğelerin bir araya gelmesi ile kuruludur. Müze sadece estetik nitelikleri önceleyen bir obje-yapı anlayışından ziyade yer ile farklı düzeylerde ilişkiyi ön planda tutan bir yaklaşım ile varlık bulur. Bu çalışmada, kendini sıra dışı olarak tanımlayan Baksı Müzesi'nin, sıra dışı oluşuna koşut sıradan oluşunu tartışmaya açmak amaçlanmıştır. Bu ikilik üzerine temellenen metinde amaç, yapının sıra dışı oluşunu ve yer ile kurduğu çeşitli ilişkilerle sıradanlaşma çabasını ortaya koymaktır. Kırda bu mağrur yapı hem mimari ürün bağlamında hem de sosyal çevre pratikleri aracılığıyla kurduğu mütevazı ilişki/lerle tartışmaya değerdir. Durum analizi üzerine kurgulanan çalışmanın verileri sahadaki gözlemlere ek olarak basılı ve elektronik kaynaklardan temin edilmiştir. Sonuç olarak; müzenin işlev, program ve yapısal yerellik içerikleri ile ortaya koyduğu sıradanlaşma çabasının, özgün ve öncül varlığının ardında kaldığı açıktır.

AN EXTRAORDINARY BUILDING IN THE RURAL: BAKSI MUSEUM

Abstract: This article, written as an example of representation in architecture, is a reading of the local architectural texture and functional practices of Baksı Museum. Settlement and community development are shaped by a number of local factors depending on the location. Being local is shaped by many unique parameters such as the formation process of a settlement, the forms and relations of production and the opportunities of geography. Baksı Museum is established with the combination of familiar elements based on the physical context in which it is located. The museum comes into existence with an approach that prioritises the relationship with the place at different levels rather than an object-structure understanding that prioritises only aesthetic qualities. In this study, it is aimed to open up for discussion the fact that Baksı Museum, which defines itself as extraordinary, is ordinary in parallel with its extraordinary being. The aim of the text, which is based on this duality, is to reveal the extraordinary nature of the building and its effort to become ordinary through the various relations it establishes with the place.

This proud building in the countryside is worthy of discussion both in terms of its architectural product and the humble relationship(s) it establishes through social environmental practices. The data of the study, which was based on situation analysis, was obtained from printed and electronic

sources in addition to observations in the field. In conclusion; The functionality of the museum remains hidden behind its original and pioneering existence, as does the program's effort to become ordinary with its structural and structural local content.

Giriş

Mimarlıkta anlam ve nitelik bağlamsal ilişkilerle sağlanır. Mimarlıkta bağlam fiziksel, sosyal ve kültürel ortamı kapsaya/n/bilen çok yönlü ilişkiler ağıdır.¹ Bağlam; bir metnin ya da olayın kurgusu,² mimarlık nesnesinin 'öteki'-ler- ile kurduğu bağın ifadesi,³ zihinsel ve duyuşsal olarak algılanan her şey⁴ veya bir deneyim ve yorumlamadır.⁵ Sınırlandırıcı ve değişmez kurallar bütünü olmayan bağlam,⁶ özgün tasarımların önünü açmaktadır.⁷ Topografya, kültür, iklim ve malzeme mimari bağlam unsurları arasında yer alabilir.⁸ Bu bir takım yerel etkenler, tekil yapılardan yerleşmelere kadar yapılı çevrelerin ve hatta toplum gelişiminin şekillenmesinde rol oynar.⁹ Yerel olma durumu, bir yerleşmenin oluşum süreci, üretim biçim ve ilişkileri ile coğrafyanın imkanları gibi birçok özgün parametre ile şekillenmektedir.¹⁰ Kentsel ve kırsal ölçekte ele alınabilen bu yerellik unsurları mimari yapının 'yer' ile ilişkisini kurarken diğer taraftan 'yer'-i temsil etmektedir.

Mimarlıkta bir temsiliyet örneği olarak kaleme alınan bu yazı Baksı Müzesi'nin yerel mimari doku ve işlev pratiklerine dair bir okumadır. Baksı Müzesi yer aldığı fiziki bağlamdan hareketle tanıdık öğelerin bir araya gelmesi ile kuruludur. Müze sadece estetik nitelikleri önceleyen bir obje-yapı anlayışından ziyade yer ile farklı düzeylerde ilişkiyi ön planda tutan bir yaklaşım ile varlık bulur. Münferit düzenli yapı bloklarının kontrollü çeşitlenmesi yerleşkenin karakterini oluşturur. Esasında kendi içinde alt bileşenlerin bir örüntüsüdür bu. Basit mekânsal düzenlemeler ile bir araya gelerek tanıdık imgelere sahip yapısal kurgu ve içeriklere referans veren yerleşke, kırdan ait olduğu bağlama sakince yerleşmeyi öneriyor.

Baksı, çağdaş sanat ile geleneksel el sanatlarının iç içe olduğu bir müzedir. Baksı'ya dair çalışmalar 2000'li yıllarda başlamış, ilerleyen zaman diliminde Baksı Kültür Sanat Vakfı'nın kurulmasının ardından, nihayet 2010 yılında Bayburt kent merkezinin 45 km dışında Bayraktar (Bağsı) Köyü kırsalında Baksı Müzesi kendine yer edinebilmiştir. 20.000 m² arazi üzerinde yaklaşık 4000 m² kapalı alana sahip olan bu özel müze kompleksi, sürekli ve geçici sergi salonlarından konferans salonuna, kütüphane ve sanat atölyelerinden konukevine kadar bir dizi işlevle birlikte var olur. Kısa sürede 2014 Yılı Avrupa Konseyi Müze Ödülü olmak üzere turizm, sanat, ekonomi ve toplumsal içerikleri itibarıyla ulusal düzeyde de çeşitli ödüllere layık bulunan müze, böylesine "uzak" bir kırdan oluşuyla öncüdür.

Baksı Müzesi, sıradan bir yapı ve sıra dışı bir oluş. Esasında salt yapı olarak mimarlık üretiminin yer ile ilişki ve yerel yapı malzemelerinin kullanımı gibi başat argümanlarına cevap veren sıradan bir yapı. Onu sıra dışı kılan ise kırdaki sirkülasyonu yeniden kuran konumu/orada oluşu. Diğer taraftan bir takım planlama kararları ve içerik pratikleri kapsamında

¹ İnceoğlu ve İnceoğlu, 2004.

² Johnson, 1994.

³ Tümertekin, 1999.

⁴ Zumthor, 2006.

⁵ Tschumi, 2004.

⁶ Koolhaas ve Mau, 1995.

⁷ Düzgün ve Polatoğlu, 2016: 36-37.

⁸ Anderson, 2014.

⁹ Neuman, 2000: 115-128.

¹⁰ Cache, 1995.

ortaya koyduğu geleneksel, ekonomik ve toplumsal ilişkilerle o coğrafyanın sıradan/olması gereken bir ögesi.

Bu çalışmada, kendini sıra dışı olarak tanımlayan Baksı Müzesi'nin, sıra dışı oluşuna koşut sıradan oluşunu tartışmaya açmak amaçlanmıştır. Bu ikilik üzerine temellenen metinde amaç, yapının sıra dışı oluşunu ve yer ile kurduğu çeşitli ilişkilerle sıradanlaşma çabasını ortaya koymaktır. Kırda bu mağrur yapı hem mimari ürün bağlamında hem de sosyal çevre pratikleri aracılığıyla kurduğu mütevazı ilişki/lerle tartışmaya değerdir. Durum analizi üzerine kurgulanan bu çalışmaya ilişkin veriler, sahadaki gözlemlerin yanı sıra basılı ve elektronik kaynaklardan temin edilerek tartışmanın odağına alınmıştır.

1. Sıra Dışı Baksı

Trabzon-İran arasındaki İpek ve Baharat Yolu'nun bir durağı olan Bayburt,¹¹ sancak merkezi olarak Osmanlı İmparatorluğu yönetiminde kalmış, Cumhuriyet döneminde ise bir süre Erzurum'a ardından Gümüşhane'ye bağlanmış ve nihayetinde 1989 yılında il statüsüne alınmıştır.¹² Kent, her ne kadar Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yer alsa da ekolojik ve tarımsal yapısı itibarıyla Doğu Anadolu kentlerine benzer.¹³ Merkez ilçesi dışında iki ilçesi bulunan kentin çevresi dağlarla çevrili olup arazi sınırlarının büyük bir bölümü yaylalardan bir kısmı ise kayalık ve bozkırlardan oluşmaktadır.¹⁴ Baksı Müzesi'nin yer aldığı Bayraktar Köyü ise, Bayburt kent merkezine bağlı bir yerleşmedir. Çoruh Vadisi'nin yüksek kesimlerinde yer alan bu 90 haneli dağ köyüne ulaşım Çoruh Nehri eşliğinde Bayburt'un doğu sınırına kadar devam eder. Köy, deniz etkisini kesen Soğanlı Dağları'nın güneyinde, Çoruh Vadisi'ne bakan bir yamaçta yaklaşık 1500 m yükseklikte yer alır. Dağlık ve engebeli bu topografyada karasal iklim hâkimdir. Tarım alanları köyün güneyinde yüksek kesimlerde konumlanmıştır.¹⁵ Makineli tarıma uygun olmayan bu bakir topraklarda tarım çoğunlukla insan gücüne dayalıdır. Topraktan yeterli verimin alınmasına imkân tanımayan bu durum yöre insanını hayvancılığa yönlendirirken bir diğer seçenek olarak da göçe zorlamıştır.¹⁶

Müze ise köyün yaklaşık 5 km batısında Çoruh Vadisi'ne bakan bir tepe üzerindedir. İrili ufaklı birçok dağın arasında Çoruh Nehri'ne hâkim, uçsuz bucaksız bozkırın ortasındadır (Şekil 1). Geleneksel ve çağdaş sanatı yan yana var eden Baksı Müzesi Halk Sanatları Araştırma Uygulama Merkezi merkezden uzak, dikkat çekicidir. Yörede önemli bir turizm potansiyeli oluşturmuş müze, periferide sıra dışı bir sirkülasyon kurmuş, sanat ve kültür rotalarına dahil olmuştur.¹⁷ Müze kompleksinde yer alan 30 kişilik konuk evi ile güzergahtaki bu sirkülasyon desteklenmektedir.

¹¹ Yıldız, 2002: 15-31.

¹² Yüksel, 2006: 237-238.

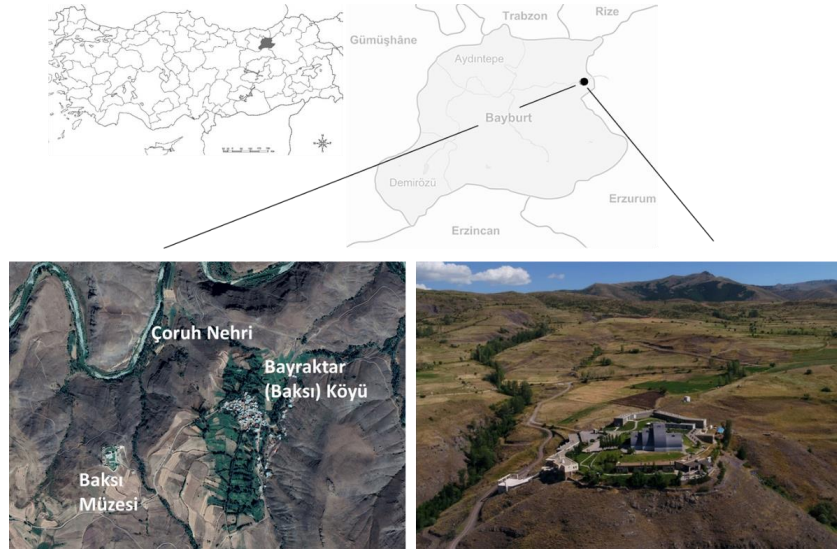
¹³ Serin ve Tan: 2002: 145-157.

¹⁴ Çakan, 2005.

¹⁵ Özhanç ve Yılmaz, 2017: 927-964.

¹⁶ Aytakin ve Razi, 2018.

¹⁷ Şengün, 2020: 25-44.

Şekil 1. Bayraktar (Baksı) Köyü ve Baksı Müzesi¹⁸

Baksı'nın periferideki varlığı merkezin periferiden algılanmasını önermektedir. Merkezdeki sanata, insana ve üretime dair gündelik hayatın birincil pratik ve olgularına periferiden alternatif suna/maya/n Baksı, kırsalın tüm olanak/sız/lığı karşısında var olmaktadır. Konum pratikleri itibarıyla sıra dışı bir oluş sergilediği yadsınamaz. Ancak bu sıra dışı olma durumu, araziye yerleşim ve planlama kararları ve özellikle işlev pratikleri itibarıyla sıradanlaşma çabasını da beraberinde getirmiştir.

2. Sıradanlaşma Çabası

2.1. Yerleşim, planlama ve malzeme kararları

Halk sanatları araştırma ve uygulama merkezi olan Baksı Müzesi, ana bina ve etrafında yer alan konuk evi, depo müze, atölyeler vb. çevre yapılardan oluşan bir komplekstir. Bu kompleksin ilk tasarımları Mimar Metin Koçan tarafından yapılmış olmakla birlikte uygulama aşamasında Mimar Sinan Genim devreye girmiştir.¹⁹ Tasarımdan uygulama aşamasına kadar birçok farklı noktada müzenin bir takım yerleşim, planlama ve malzeme kullanım kararları ile kırsalın sıradan bir ögesi olması amaçlanmıştır.

Çoruh vadisine bakan tepelerden birinde yer alan müze kompleksi, merkezinde yer alan ana binanın kütle ilişkileri ve formu ile coğrafyaya öykündür. Birbirine bitişik ve farklı uzunluk ve yükseklikte dört kütlede oluşan yapı, kuzey-güney ekseninde yükselerek araziye yerleşir. Doğu-batı yönünden bakınca birbiri ardına yaslı tepeleri anımsatan üç kütleyle batı yönünde destekleyen ve araziyle ilişkiyi yumuşatan tek bir kütle takip eder. Çatı formu hem tepe dizilerine atıfta bulunması hem de kışın yoğun kar yağışlarına maruz kalan bölgede kardan arınmayı kolaylaştıran eğrisel hatlarda dış bükey formda tasarlanmıştır. Yapıyı bir kabuk gibi saran üst örtünün form ve malzeme açısından belirlenmesinde bölgenin iklim koşulları öne çıkmış olup hem beton konstrüksiyonun su ve ısı yalıtımının sağlanması hem de kar yüklerinin çatıya zarar vermesinin önüne geçmek amacıyla karın akmasını kolaylaştıracak çinko tercih edilmiştir. Çelik ve betondan oluşan karma konstrüksiyonla inşa edilen yapının beden duvarları ise dış kapalı olup, gün ışığı yerel bir yaklaşım olan çatı yüzeylerindeki aydınlatma bacaları ile içeri alınmaktadır. Bu kapalılık hem iklimsel parametreler nedeniyle küçük ve az

¹⁸ <https://karadeniz.gov.tr/baksi-muzesi/>

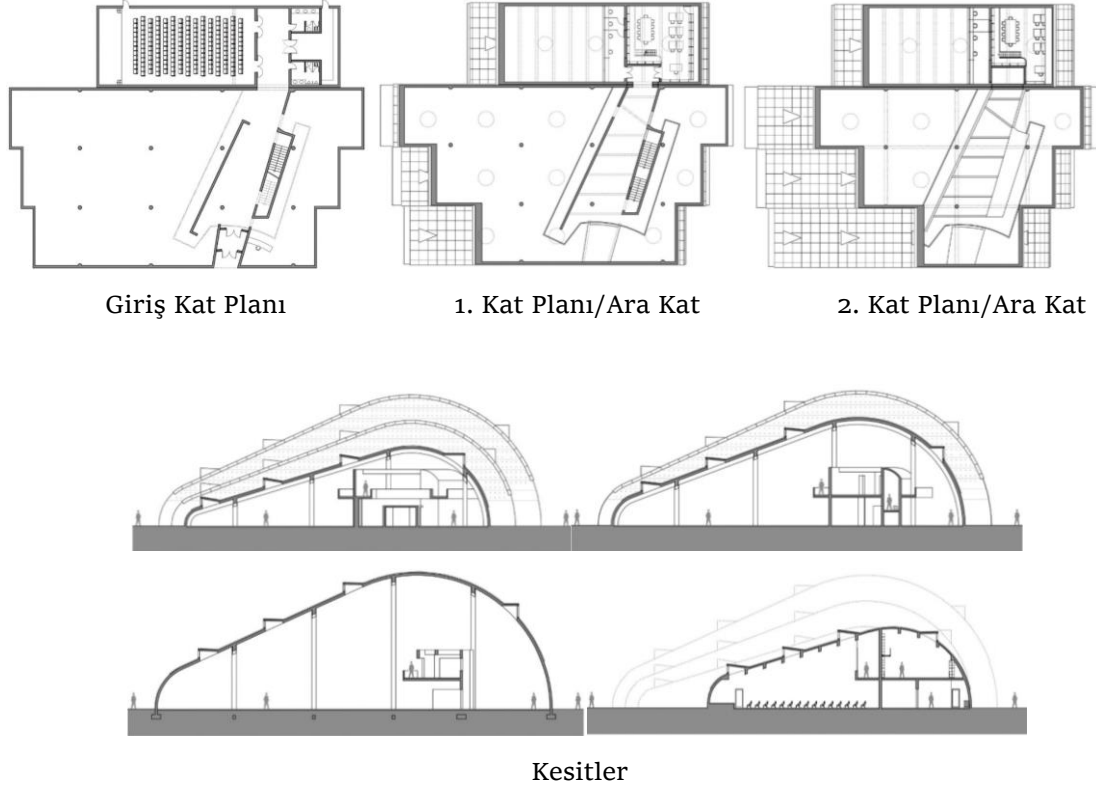
¹⁹ Zeytinoglu, 2012.

sayıdaki açıklık ile dış mekân ile ilişki kuran kırsal Bayburt evini^{20,21,22} referans alırken diğer taraftan sergileme işlevinin bir gereği olarak duvar yüzeylerinin öne çıkmasına imkân sağlamıştır. Bununla birlikte çatıdaki bu aydınlatma bacalarının birçoğunun güneye yönelmesinde gün ışığından üst düzeyde faydalanma amaçlandığı açıktır (Şekil 2).

Şekil 2. Baksı Müzesi (Ana Bina)²³

Yapı; sürekli ve geçici sergi salonları, kütüphane ve konferans salonu işlevlerini karşılamaktadır. Yapının kıvrımlı kütesel etkisi iç mekânlarda korunmuş olmakla birlikte eğrisel örtünün yüksek kısımlarına eklenen asma kat ile yapı yer yer hafifletilmiştir. 7,5 metre aks aralıkları ile oluşturan üç açıklıklı bölüm müze ve sergi salonlarına ev sahipliği yaparken 10.3 metre açıklığındaki bölümde ise yaklaşık 200 kişilik konferans salonu, teknik ve servis hacimleri ile kütüphane yer almaktadır (Şekil 3).

²⁰ Uçar, 2008: 147-160.

²¹ Uçar, 2018: 2195-2211.

²² Özen ve Akgün, 2019: 239-255.

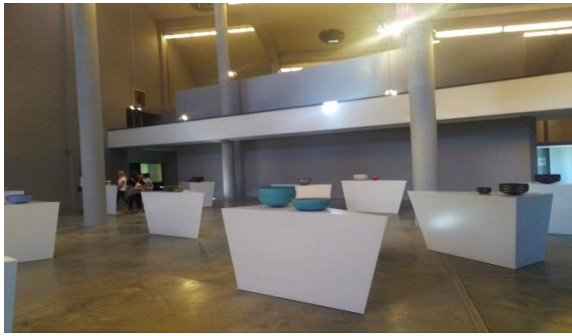
²³ Eyüboğlu, 2019.

Sergi Salonu

Kütüphane

Sergi salonu ve asma kat ilişkisi

Konferans salonu

Şekil 3. Bakşı Müzesi'nin (ana bina) plan ve kesit çizimleri(üstte)²⁴ ve iç mekân görselleri (altta)²⁵

Müze kompleksinde yer alan diğer yapılar ise ana binayı çevreleyerek merkeze alır. Konuk evleri, mutfak, çağdaş ve yerel sanat atölyeleri ile Depo Müze Sergi Salonu gibi kompleksin bu diğer yapıları ise bahsi geçen müze yapısından bağımsız ve yer yer arazi eğimiyle bütünleşerek manzaraya açılırlar (Şekil 4). Bu çevre yapılar ana müze yapısının önüne geçmeyen çoğunlukla tek katlı, düz çatılı, dar pencereli, taş duvarlı yapılardır. 2012 yılında komplekse dâhil olan Depo Müze Sergi Salonu, kompleksin girişinde ve ana binanın ise güneyinde yer alır. Arazi eğimine oturan yapı yer yer tek veya iki katlı olarak inşa edilmiş olup yaklaşık 1000 m² kapalı kullanım alanına sahiptir. Yerel taş malzemenin kullanıldığı bu yığma konstrüksiyonlu yapı düz çatılı ve dışa kapalıdır. Yapı, depo işlevinin yanı sıra çeşitli sanat yapıtları ile yerel kültür ürünü geleneksel malzeme ve objeler olmak üzere ağırlıklı olarak etnografik eserlerin sergilenmesine olanak sağlar. Konuk evleri ise ana binanın kuzeyinde yer almaktadır. Tek katlı, düz çatılı ve yığma konstrüksiyonlu bu yapıda yerel taş malzemenin kullanımı dikkat çeker. Müze kompleksin konaklama imkânı sağlanan bir diğer yapı ise Bayburt Evi'dir. Geleneksel Bayburt evinin yerel mimari unsurlarını yansıtan bu İki katlı yapının zemin katında kaba yontu taş, birinci katında ise beyaz Bayburt taşı kullanılmıştır. Cephe açıklıkları da geleneksel Bayburt Evi referansı ile şekillenmiş olup küçük boyutlu ve sayıca azdır. Bununla birlikte yapının mutfak kısmında Bayburt yöresine ait araç gereçler ile Bayburt evini yansıtan çeşitli etnografik eşyalar sergilenmektedir. Müze kompleksinde yer alan bir diğer sosyal mekân ise mutfaktır. Konuk evinin hemen yanında yer alan bu bölüm yerel tatları sunmaktadır. Atölyeler ise ana binanın batısında yer alan tek katlı ve düz çatılıdır. Yerel taş kullanımı ve çatı yüzeyindeki bacalarından sağlanan aydınlatma ile Bayburt geleneksel mimarisine öykünür.

²⁴ <https://www.arkiv.com.tr/proje/bakshi-muzesi-halk-sanatlari-arastirma-uygulama-merkezi/2647>

²⁵ Eyüboğlu, 2019.

Şekil 4. Müze kompleksinin arazideki konumu ve yapı stoku²⁶

2.2. İçerik Pratikleri

Müze kompleksi, sergilenen eserlerle, halk sanatı ve araştırma merkezi olarak yürütülen atölyelerle, yerel iş gücüne sağlanan istihdamlarla, eğitimlerle ve yöresel yemeklerle sıradanlaşma çabasını desteklemektedir. Zira kadınların, gençlerin ve çocukların eğitimine destek olmak, meslek edindirme ve istihdama katkı sağlamak müzenin hedefleri arasındadır. Bununla birlikte göç nedeniyle parçalanmış veya yok olmaya yüz tutmuş kültürel belleğin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmak, bölgeye ait kültür birikimlerini araştırmak, derlemek ve üretimle buluşturmak da Baksı Müzesi'nin hedeflerindedir. Tüm bu niyet ve düşünceler ekseninde bir takım işlev - mekân birliktelik pratikleri ile müze kompleksinin sıradan olma/ait olma çabası üzerinde etkilidir.

İçerik pratikleri açısından öne çıkan uygulamalardan biri kuşkusuz zanaat atölyeleridir. Baksı Köyü ve çevre köylerden kadınlar tarafından geleneksel dokumaların yapıldığı bu atölyeler bir taraftan üretimin canlandırılmasına katkı sağlarken diğer taraftan müzenin çevre dinamikleriyle ilişkilerinin güçlenmesine katkı sunmuştur. Bununla birlikte resim, seramik, kök boya ve çağdaş sanat gibi çeşitli atölyelerde açılan kurslar yöre halkının eğitim alması için imkân sağlarken diğer taraftan müzenin benimsenmesi ve sıradanlaşmasında birer araç olmuştur (Şekil 5). Geleneksel sanatlarla çağdaş sanatı aynı mekânlarda buluşturarak özgün bir kültürel etkileşim merkezi yaratma düşünce, istek ve uygulamaları da bir diğer sıradanlaşma çabası olarak değerlendirilebilir.

²⁶ <https://karadeniz.gov.tr/baksi-muzesi/>

Şekil 5. Baksı Müzesi zanaat atölyeleri²⁷

Müze kompleksinin sıradanlaşma içeriklerinden birinin de Bayburt mutfak kültürüne ait uygulamalar olduğunu ileri sürmek yanlış olmaz. Komplekste yer alan “Mutfak” tüm ziyaretçilere yöre yemekleriyle hizmet vererek coğrafyanın manevi bir parçası olmaya çalışmaktadır. Bu durum bir taraftan müzecilik anlayışının sadece pasif bir teşhir ve koruma olmadığı aynı zamanda dinamik süreçleri de içerebileceğini örneklerken diğer taraftan kırdaki bu kompleksin varlığını sıradan kılma çabasıdır.

Esasında müze kompleksinin en etkin sıradanlaşma pratiklerinden biri yerel iş gücüne sağlanan istihdam olanakları olarak değerlendirilebilir. Atölyelerden mutfak bölümüne, konuk evlerinden ana binaya kadar komplekste yer alan yapıların çoğunda yöredeki kadın ve erkeklerle çalışma fırsatı sunulmaktadır. Yöre halkı ve müze arasında sağlanan karşılıklı somut faydanın kompleksin içselleştirilmesine katkı sunduğu açıktır.

Sonuç

Baksı Müzesi kompleksinin çevresiyle kurduğu / kurmaya çalıştığı ilişkilerle kıra eklemlenmeye çalıştığı açıktır. Kompleks gücünü -arazi, yapı ve içerik kapsamında- yerle kurduğu çeşitli etkileşimlerden alıyor. Bu ilişkiler aynı zamanda sıradan olma çabasını destekliyor. Kırdan alışımlı dışındaki varlığı ile Baksı Müzesi; işlev ve içeriğe bağlı olarak arazisi içinde yayılır, durmaksızın yenilenmeyi sürdürerek sıradanlaşır. Çünkü müze; ziyaretçiler, sanatçılar, tasarımcılar ile yerel halk ve yerel üretim, malzeme vb. etkilere ‘açık yapıt’ olarak oradadır. Ancak kabul etmek gerekir ki böylesine ‘uzak’ bir coğrafyada böylesine bir işlev-yapı-ilişki şaşırtıcıdır, öncüdür. Merkezin periferinden algılanmasını öneren Baksı, merkeze rağmen periferideki geleneksele ve üretime vurgu yapmaktadır. Baksı Müzesi sadece işlev ve programıyla değil, tasarımıyla da merkezi çevreye taşıma iddiasının açık bir ifadesini temsil etmektedir.

Baksı Müzesi, Soğanlı Dağları’nın heybetli kütesine karşı ve çevresine hâkim bir konumda beklenmedik şekilde yükselir. Kompleksteki tüm yapılar coğrafyanın ya da arazinin bir ögesi olma çabasıdayken diğer taraftan, yerleşkenin merkezindeki ana bina uzaktan ya da yakından her şekilde fark edilmeyi arzulayan bir kütleyle sahiptir. Çelik iskeletli betonarme olan bu yapı ne yüksek teknoloji ürünüdür ne de özgün ve yereldir. Ancak referansı etkileyici coğrafyadır. Yerleşkenin merkezindeki yapıyı çevreleyen ‘diğer’ yapılar ise brüt beton kütleleri, yerel taş örgüleri ve topografyayla bütünleşmiş ölçek, boyut ve konumlarıyla anonim ancak yerel referanslar taşır. Yerleşkedeki bu zıtlık esasında topografya, doğal çevre ve gelenek parametrelerini kapsayan/işaret eden bilinçli bir tercihtir. Öte yandan çağdaş sanatın yanında geleneksel sanata yer açması, atölyelerde gerek yerel üretime katkı sunması gerekse mutfak, konuk evi gibi diğer mekânlarında istihdam oluşturması ile yerel halkın programa dahil ile sıradan bir öge oluyor.

²⁷ Eyüboğlu, 2019.

Yerleşkenin tüm sıradanlaşma çabasının, özgün ve öncül varlığının ardında kaldığı açıktır. Bayraktar (Baksı) Köyü'ne mesafeli duruşu, kırdaki kendi başına bir varlık oluşu ve yeni sirkülasyon önermeleri ile gayritabiidir. Müzeye atfedilen; işlev, program ve yapısal yerellik içerikleri farklı ve aykırı oluşunun önüne geçmezken, sıra dışı çizgilerinin ispat vurgusu niteliğindedir.

Künye²⁸

Proje Yeri: Bayburt

Proje Tipi: Müze, Kültür Merkezi

İşveren: Baksı Kültür Sanat Vakfı

Danışman: Hüsamettin Koçan

Ana Yüklenici: Baksı Kültür Sanat Vakfı

Statik Projesi: Fonksiyon Mühendislik

Mekanik Projesi: Anel Elektrik

Elektrik Projesi: Anel Elektrik

Proje Başlangıç Yılı: 2003

Proje Bitiş Yılı: 2004

İnşaat Başlangıç Yılı: 2004

İnşaat Bitiş Yılı: 2010

Arsa Alanı: 20.000 m²

Toplam İnşaat Alanı: 3752 m²

KAYNAKÇA

Anderson, Jane (2014), *Mimari Tasarım*, (Çev. Neslihan Şık), İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Aytekin, Osman, ve Razi, Ayhan (2018), "Baksı Müzesi", *Electronic Turkish Studies*, 13/18.

Cache, Bernard (1995), *Earth moves: the furnishing of territories*, MIT press.

Çakan, İlker (2005), *Karadeniz Bölgesi*, Samsun: Özkan Matbaacılık.

Düzgün, Hande ve Polatoğlu, Çiğdem (2016), "Güncel Mimarlık Ortamında Kabuk-Bağlam İlişkisinin Sorgulanması", *Megaron Dergisi*, 11(1), 36, 35-48.

İnceoğlu, Mine ve İnceoğlu, Necati (2004), *Mimarlıkta Söylem, Kuram ve Uygulama*, İstanbul: Tasarım Yayın Grubu.

Johnson, Paul Alan (1994), *The Theory of Architecture, Concepts, Themes & Practices*, New York: Cleanser Center.

Koolhaas, Rem ve Mau, Bruce (1995), *S, M, L, XL*, New York: The Monacelli Press

Neuman, Michael (2000), "Regional design: Recovering a great landscape architecture and urban planning tradition", *Landscape and Urban Planning*, 47/3-4, 115-128.

²⁸ <https://www.arkiv.com.tr/proje/baksi-muzesi-halk-sanatlari-arastirma-uygulama-merkezi/2647>

Özen, Hamiyet, ve Akgün, Tuğba (2019), “Bayburt kırsal ev mimarisi”, *Mimarlık ve Yaşam*, 4/2, 239-255.

Özhancı, Esra, ve Yılmaz, Hasan (2017), “Köy ölçeğinde yerel değerler ve kırsal alan kimliği analizi: Bayburt örneği” *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7/13, 927-964.

Serin, Yunus, ve Tan, Mustafa (2002), Bayburt'ta tarımsal yapı, kaba yem sorunu ve çözüm yolları, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17-19 Temmuz 1999), Ankara: Yeni Avrasya Yayınları, 330 (2): 145-157.

Şengün, Hayriye (2020), “İlk ve ortaokul öğrencilerine kent kültürü ve kentlilik bilincinin kazandırılması etkinlikleri: Bayburt örneği”, *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2/1, 25-44.

Tschumi, Bernard (2004), *Event-Cities 3: Concept vs. Context vs. Content*, Cambridge, Massachusetts: MIT Press.

Tümertekin, Han (1999), “Sıfırda Başlamak”, *Anytime: Konferans Bildirileri*, (ed. Cynthia C. Davidson, Zeynep Aktüre), Ankara: Mimarlar Derneği 1927.

Uçar, Hatice (2008), “Geleneksel Bayburt evlerinin plan tipolojisi ve mekanların örgütlenme biçimleri”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 20, 147-160.

Uçar, Hatice (2018), “Geleneksel Bayburt evlerinin tasarım programında yer alan mekânlar”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22/4, 2195-2211.

Yıldız, Rıfat (2002), Açılış Tebliği: Bayburt Ekonomisine Karşılaştırmalı Bir Bakış, 10. Yılında Bayburt Vilayeti Sempozyumu (17-19 Temmuz 1999), Ankara: Yeni Avrasya Yayınları, 15-31.

Yüksel, T., (2006). Bayburt mad., A'dan Z'G.K.A., Cilt:1, İstanbul, s.237-238.

Zeytinoğlu, Emre (2012), *Baksı Bir Boşluğa İşaret Bırakmak Mesafe ve Temas*, Baksı Kültür Sanat Vakfı.

Zumthor, Peter (2006), *Atmospheres: Architectural Environments-Surrounding Objects*, Münchenstein: Birkhauser.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırmacılar makaleye eşit oranda katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.